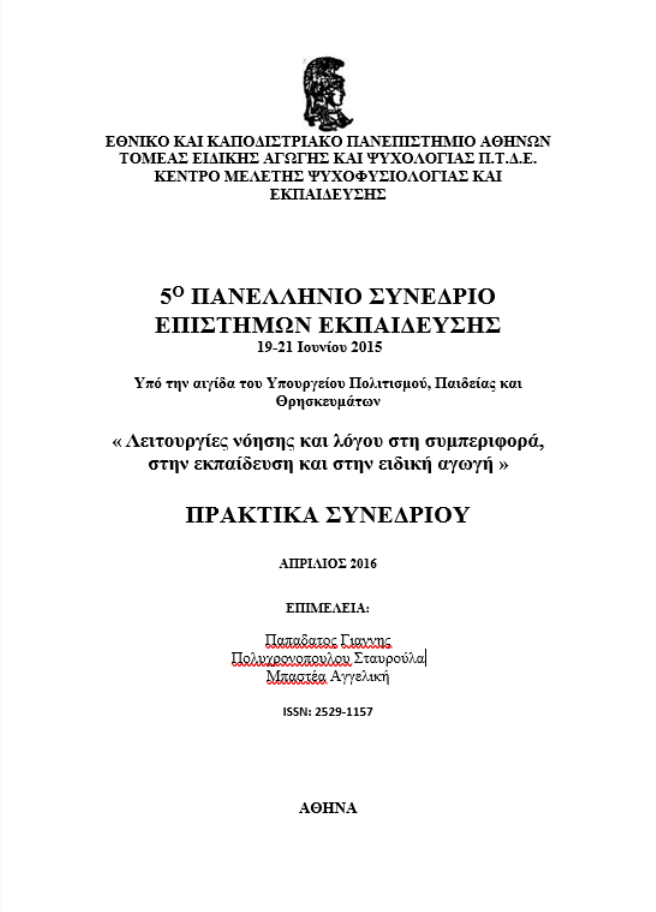
ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 2015, Αρ. 2 (2015)

Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά, στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή: Πρακτικά 5ου Συνεδρίου

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ Π.Τ.Δ.Ε.
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΨΥΧΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

5Ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
19-21 Ιουνίου 2015

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων

« Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά, στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή »

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2016

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Παπαδατος Γιαννης
Πολυχρονοπουλου Σταυρούλα
Μπαστέα Αγγελική

ISSN: 2529-1157

ΑΘΗΝΑ

Η παιδική λογοτεχνία και ο εγγραμματισμός στην προσχολική ηλικία

Σταυρούλα Χριστοφιδέλλη

doi: 10.12681/edusc.388

Βιβλιογραφική αναφορά:

Χριστοφιδέλλη Σ. (2016). Η παιδική λογοτεχνία και ο εγγραμματισμός στην προσχολική ηλικία. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, *2015*(2), 1555–1566. https://doi.org/10.12681/edusc.388

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 17/10/2026 23:47:14

Η παιδική λογοτεχνία και ο εγγραμματισμός στην προσχολική ηλικία

Χριστοφιδέλλη Σταυρούλα
Ειδικός Προσχολικής Αγωγής
sxristofidelli@yahoo.com

Περίληψη

Η εισήγηση προσεγγίζει τη παιδική λογοτεχνία και τον εγγραμματισμό στη παιδική ηλικία. Αρχικά, αναφέρονται οι βασικότερες θεωρίες και ορισμοί που προσπαθούν να ερμηνεύσουν την θεωρία της λογοτεχνίας και συγκεκριμένα τη παιδική λογοτεχνία, τα είδη της και την εξέλιξή της. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη σχέση του παιδιού και του ενήλικα με το παιδικό βιβλίο. Παράλληλα, εκτιμάται η σημασία του εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου και τα κριτήρια επιλογής του, καθώς επίσης και ο ρόλος της παιδαγωγού στη προσέγγιση της παιδικής λογοτεχνίας, από τα παιδιά. Στη συνέχεια, υπογραμμίζεται η σπουδαιότητα του εγραμματισμού του παιδιού. Σ' αυτό το σημείο, τονίζεται ο ρόλος που αρμόζει σε μία παιδαγωγό να έχει απέναντι στα παιδιά καθώς και παρουσιάζονται ορισμένα μοντέλα ανάπτυξης της γραφής που οφείλει κάθε τάξη του παιδικού σταθμού να υιοθετεί. Σκοπός της εργασίας, είναι μέσα απ' τη παιδική λογοτεχνία να γίνει αντιληπτή η επιρροή που ασκείται στο παιδί όσον αφορά την επαφή του με το παιδικό βιβλίο. Επιπροσθέτως, σημαντική αναδεικνύεται η εξοικείωση του παιδιού με τη γλώσσα του, σε γραπτό και προφορικό λόγο. Μέσα από δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν σε παιδικό σταθμό, παρατηρήθηκαν η διαφοροποίηση των σταδίων και της εξέλιξης της γραφής σε παιδιά ίδιας ηλικίας, ο χρόνος που χρειάζεται το κάθε παιδί αλλά και γενικότερα οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην εξέλιξη του εγγραμματισμού τους. Συμπερασματικά, απ' την εργασία προκύπτει ότι η παιδική λογοτεχνία συνεισφέρει άμεσα ή έμμεσα στην ανάπτυξη του λόγου και της γραφής παιδιών προσχολικής ηλικίας. Επομένως, τα παιδιά περνάνε από διάφορα στάδια εγγραμματισμού μέχρι να φτάσουν στο επιθυμητό σημείο να ξέρουν να διαβάζουν και να γράφουν κατανοώντας κάθε λέξη ολοκληρωμένα.

Λέξεις-κλειδιά: Παιδική λογοτεχνία, εγγραμματισμός, παιδικό βιβλίο

Abstract:

This paper approaches children's literature and literacy. Firstly, there are fundamental theories and definitions that try to explain the theory of literature and particularly children's literature, its genres and evolution. It is very important to consider the relationship between child, adult and children's book. At the same time, the study assesses the importance of the illustrated children's book and the selection criteria as well as the role of the teacher in the approach of children's literature. Afterwards, the importance of the child's literacy is pointed out. At this point, we try to analyze the role that an educator and every kindergarten class have to adopt towards children and present some writing models along with children development. The purpose of this work is to understand the influence of literature on children as long as their contact with books matching their age and cognitive and emotional status. In addition, children's familiarization with language (orally and in writing) is a significant element that has to be considered. Through activities carried out in a kindergarten's school, we came to observe a differentiation in the stages and the evolution of writing in those children - as well as the developing time it takes for each child - and in general the difficulties encountered in their literacy development. In conclusion, it

comes out that children's literature contributes directly or/and indirectly to the development of speech and writing in preschool children. Therefore, children go through different stages of literacy until they reach the desirable stage of knowing how to read and write whilecompletely understanding each and every word.

Keywords: children's literature, literacy, children's book

Ορισμός της παιδικης λογοτεχνίας
Παιδική λογοτεχνία είναι ο σύνολος χώρος μέσα στον οποίο συνυπάρχουν και λειτουργούν όλα εκείνα τα άρτια λογοτεχνικά έργα που απευθύνονται, άμεσα ή έμμες, στις αισθητικές απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα της νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας και που ανταποκρίνονται στο αντιληπτικό, γλωσσικό και συναισθηματικό τους επίπεδο.

Σκοπός της παιδικής λογοτεχνίας
Σκοπός της λογοτενίας είναι αρχικά να ευχαριστήσει και να ψυχαγωγήσει, να δημιουργήσει και να ξυπνήσει την αισθητική συγκίνηση του παιδιού-αναγνώστη. Σκοπός της όμως είναι και η διαμόρφωση του νέου πολίτη. Η ανάπτυξη εμπειριών και ιδεών, ο εμπλουτισμός των συναισθημάτων τους, η καλλιέργεια της φαντασίας τους, η διαμόρφωση του χαρακτήρα τους- η οποία επιτυγχάνεται μέσω της μίμησης και της ταύτισης-, η κοινωνικοποίησή τους, η ανάπτυξη στην γλώσσα, οι γνώσεις που θα αποκτήσουν, η πλήρης αναγνώριση των ανθρωπίνων προβλημάτων, ακόμη και η ευαισθητοποίησή τους στις μορφές της τέχνης είναι ανάγκες των μικρών παιδιών που καλύπτει η λογοτεχνία.

Ειδολογική κατάταξη της παιδικής λογοτεχνίας

1. **Ποίηση**

Η ποίηση είναι η πρώτη μορφή λόγου που τα παιδιά έρχονται σε επαφή αφού σ' αυτήν συμπεριλαμβάνονται τα νανουρίσματα που είναι μικρά λυρικά τραγουδάκια τα οποία τα τραγουδάμε δίπλα στο κρεβάτι των μωρών για να κοιμηθούν. Τα νανουρίσματα κάνουν λόγο για όνειρα και σχέδια για το μέλλον σε συνδυασμό με την ήσυχη παρακίνηση για ύπνο. Άλλο ένα είδος ποίησης είναι τα ταχταρίσματα. Τα ταχταρίσματα είναι έμμετρα λογοπαίγνια με λίγους στίχους, τα οποία τα τραγουδάμε στα παιδιά όταν εκείνα είναι σε θέση να στέκονται όρθια. Αυτό είναι απαραίτητο γιατί τα ταχταρίσματα τα λένε οι γονείς τοποθετώντας το παιδί ανάμεσα στα γόνατά τους, τα κρατούν από τα χεράκια τους, γέρνοντας πότε από τη μία πλευρά και πότε από την άλλη. Εκτός από αυτά οι γονείς υιοθετούν έναν ρυθμικό χορό και τους τραγουδάνε ταχταρίσματα αρχίζοντας με την φράση «ταχτιρντί και ταχτιρντό», απ' όπου πήραν και το όνομά τους.
Η ποίηση συνοδεύεται πάντοτε από μια μουσική, μια απαλή και ευχάριστη μελωδία και με ρυθμό απλό που επαναλαμβάνεται με σκοπό να τον ακολουθεί το παιδί.

2. **Παραμύθι**

Στην ηλικία των 3-8 ετών το παιδί αρχίζει να κατανοεί τον λόγο και να ακολουθεί την εξέλιξη της ιστορίας. Όταν γίνει αυτό το παιδί σταματά σταδιακά να αναζητά το φανταστικό και το μαγικό. Σειρά τώρα έχουν τα παραμύθια με αναφορές στα ζώα και στα αντικείμενα του σπιτιού και της αυλής, δηλαδή αντικείμενα της καθημερινότητας. Έπειτα τα παραμύθια κάνουν λόγο για το περιβάλλον του παιδιού και γενικότερα για τον κόσμο στον οποίο ζει. Τα παραμύθια βοηθούν στην σωστή

πνευματική ανάπτυξη του παιδιού, οπότε είναι απαραίτητο η οικογένεια και το σχολείο να ωθούν το παιδί στην ανάγνωση παραμυθιών.Γνωρίζοντας λίγο καλύτερα το παραμύθι θα διαπιστώσουμε ότι η αφήγησή του αποτελείται από μια ηρεμία και μια συνέχεια. Άλλες φορές η αφήγησή του είναι σύντομη ενώ άλλες μακροσκελείς. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του αποτελεί το ευτυχές τέλος που έχει πάντα ενώ δεν λείπουν οι συγκρούσεις και οι αντιθέσεις των ηρώων.Συντελεί στην έξαρση της φαντασίας των παιδιών αλλά και στην δημιουργία ονείρων. Σκοπός του παραμυθιού δεν είναι η διδαχή αλλά η διασκέδαση και η ψυχαγωγία.

3. Μύθοι

Σκοπός των μύθων είναι να διδάξουν, να καταλήξουν σε ένα ηθικό συμπέρασμα. Μύθος ονομάζεται μια σύντομη ιστορία, φανταστική με συμβολικό και αλληγορικό χαρακτήρα. Οι μύθοι περιλαμβάνουν πραγματικά γεγονότα, ονόματα, περιοχές αλλά είναι πάντοτε διαστρεβλωμένα. Μπορούμε να τον ορίσουμε και ως «παρα-ιστορία» που μας αναφέρει αυτά ο άνθρωπος πίστεψε ότι έγιναν τότε και όχι αυτά που συνέβησαν πραγματικά.Σημαντικός μυθοποιός της αρχαιότητας θεωρείται ο Αίσωπος, περίπου στα 600 π.Χ., του οποίου οι μύθοι έγιναν αγαπητοί και τα συναντάμε μέχρι και σήμερα. Άλλοι μυθοποιοί είναι ο Επιμενίδης, ο Οβίδιος, ο Φερεκύδης, ο Φαίδρος.

4. Διήγημα

Το διήγημα που κατατάσσεται στη νεότερη λογοτεχνία, είναι η αφήγηση από έναν περαστικό, μια απλή εξιστόρηση γεγονότων. Αναφέρεται σε έναν ήρωα που αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα το οποίο μετά από λίγο λύνεται. Το συγκεκριμένο είδος λογοτεχνίας προτείνεται σε παιδιά από 9 ετών και πάνω αλλά και για νέους, αφού η έκτασή του φτάνει έως και τις 10.000 λέξεις.

5. Μυθιστόρημα

Το μυθιστόρημα είναι η αφήγηση από μια σειρά περιστατικών, με πλοκή γι’ αυτό και η έκτασή της ξεπερνά τις 30.000 λέξεις. Σκοπός του μυθιστορήματος είναι η εικόνα της πραγματικής ζωής, καλλιεργεί την στάση ζωής με αποτέλεσμα να δημιουργεί πρότυπα συμπεριφοράς και αξιών.

6. Θέατρο

Το θέατρο θεωρείται αναπαράσταση ζωής αφού παρουσιάζει χαρακτήρες που μοιάζουν με αυτής της καθημερινότητάς μας. Ο θεατής έχει την τάση να ταυτίζεται με τους ήρωες του έργου και προσπαθεί να μοιάσει σ’ αυτούς καθώς η επίδραση που ασκείται πάνω στον ψυχισμό τους είναι μεγάλη.Η παιδευτική σημασία του θεάτρου έχει τις εξής μορφές:

- το κουκλοθέατρο, όπου οι παραστάσεις γίνονται με κούκλες.
- οι μαριονέτες, όπου οι κούκλες είναι ολόσωμες και κινούνται με σύρματα ή νήματα. Στην αρχαιότητα αυτές τις κούκλες τις ονόμαζαν «νευρόσπαστα».
- το θέατρο σκιών, όπου η παράσταση γίνεται με φιγούρες. Σε αυτή τη μορφή θεάτρου ανήκει και ο Καραγκιόζης.

- τέλος, είναι το καθαρά σχολικό θέατρο στο οποίο οι ηθοποιοί είναι τα ίδια τα παιδιά.

7. Ταξιδιωτική λογοτεχνία

Κατατάσσεται στην πεζογραφία και κάνει λόγο για κείμενα που αναφέρονται σε αξιοθέατα χώρων μαζί με μυθολογικές και ιστορικές πληροφορίες που αντλούνται από τον λογοτέχνη. Θεωρείται προέκταση της ιστορίας και της γεωγραφίας αφού συνδυάζει και τα δύο μαζί.

Ρόλος νηπιαγωγού

Για την προσέγγιση της παιδικής λογοτεχνίας χρειάζεται ο σωστός ρόλος της νηπιαγωγού μέσα στην τάξη. Πώς θα αγαπήσει το παιδί την ποίηση, το παραμύθι ; Ο τρόπος και τα μέσα που θα χρησιμοποιήσει η νηπιαγωγός είναι αρκετά.Για να βοηθήσει λοιπόν η δασκάλα να αγαπήσουν τα παιδιά την παιδική λογοτεχνία πρέπει να πληροί κάποιες προϋποθέσεις.Πρώτα, είναι η λογοτεχνική κατάρτιση της νηπιαγωγού. Κρίνεται απαραίτητο η νηπιαγωγός να διαβάζει αξιόλογους Έλληνες και ξένους πεζογράφους αλλά και ποιητές. Η συνέπεια αυτής της πράξης θα είναι να ευαισθητοποιεί τα παιδιά στην τάξη της αφού και την ίδια θα την κατέχει μια δύναμη δημιουργίας του λόγου.Κατά δεύτερο λόγο έρχεται η λογοτεχνική ενημέρωσή της. Εκτός από του ότι πρέπει να διαβάζει βιβλία, η νηπιαγωγός επιβάλλεται να ενημερώνεται συνεχώς γι την λογοτεχνία. Οφείλει να παρακολουθεί διάφορα σεμινάρια για το θέμα αλλά και να διαβάζει τα ανάλογα παιδικά περιοδικά δίνοντας βάση στις κριτικές των παιδικών βιβλίων.Ως συνέχεια έχουμε την επιλογή των διάφορων θεμάτων. Αυτή η προϋπόθεση γεννά την υποχρέωση η νηπιαγωγός να ψάχνει τα κατάλληλα παραμύθια, ποιήματα με κύριο στόχο να ανταποκρίνονται στην εκάστοτε ηλικία, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους.Μία ακόμη προϋπόθεση είναι η ενημέρωση και η πληροφόρηση των γονέων. Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται σωστά για το έργο που εκτελεί μέσα στην τάξη η νηπιαγωγός. Πρέπει επομένως στις συγκεντρώσεις γονέων να ενημερώνει για τον τρόπο που διαβάζει ένα βιβλίο ή για τις συνθήκες του χώρου όταν το διαβάζει (π.χ. στον χώρο να υπάρχει απόλυτη ηρεμία). Αξιόλογο θα ήταν η παιδαγωγός να προτείνει στους γονείς να επισκέπτονται βιβλιοπωλεία και εκθέσεις βιβλίων για να συνηθίσουν τα παιδιά σε τέτοιους χώρους και να τους αγαπήσουν.Μεταξύ των άλλων η οργάνωση μιας βιβλιοθήκης είναι σημαντική προϋπόθεση. Καθημερινά τα παιδιά θα έχουν την δυνατότητα να πηγαίνουν στην γωνιά της βιβλιοθήκης, είτε στο σπίτι είτε στο νηπιαγωγείο, και να επιλέγουν κάθε φορά διαφορετικά βιβλία με παραμύθια, ιστοριούλες και ποιήματα. Ο χώρος της βιβλιοθήκης τονίζουμε πως πρέπει να είναι άνετος και ευχάριστος για τα παιδιά.

Εγγραμματισμός

Ο όρος εγγραμματισμός αναφέρεται σε ευρείες και πολύπλοκες έννοιες και υπάρχουν διαφορετικοί και αντιφατικοί τρόποι να τους ορίσει κανείς. Για την αποφυγή μιας τέτοιας χαοτικής κατάστασης με τους ορισμούς του, εμείς θα ορίσουμε τον ορισμό του εγγραμματισμού σχετικά με την γλώσσα.Ορίζοντας τη γλώσσα ως ένα «σύστημα κοινωνικής σημειωτικής»[1] παρατηρούμε τον τρόπο που ο άνθρωπος δίνει νόημα και γνωστοποιεί τις εμπειρίες του. Κανόνες και προδιαγραφές υπάρχουν σε κάθε λέξη, πρόταση, κάθε κείμενο. Ο Noam Chomsky (1957) με την γενετική γλωσσολογική του

θεωρία πιστεύει ότι «η γλώσσα βασίζεται σε μια έμφυτη υποδομή στον άνθρωπο και ότι ο ομιλητής κατακτά τις δομές της με φυσικό τρόπο, χωρίς άμεση και συστηματική διδασκαλία μέσα από τη χρήση, αναπτύσσοντας έτσι την γλωσσική του ικανότητα (linguistic competence)»[2].Τη δεκαετία του 1970 που αναπτύσσεται η επικοινωνιακή γλωσσολογική θεωρία, το ενδιαφέρον στράφηκε από την γλωσσική ικανότητα (linguistic competence) στην επικοινωνιακή ικανότητα (communicative competence). Η επικοινωνιακή ικανότητα είναι αυτή η ικανότητα του ομιλητή που μπορεί να αλλάξει και να προσαρμόζει ον λόγο ανάλογα με τις εκάστοτε περιστάσεις της επικοινωνίας (βλ. και Τσιπλάκου, Χατζηιωάννου και Κωνσταντίνου 2006- Crystal 2003: 168).Ο διαχωρισμός της γλωσσικής και επικοινωνιακής δομής μας βοηθάει να καταλάβουμε τη γλώσσα των κειμένων και πως οι προδιαγραφές και οι κανόνες που υπάρχουν στη γλώσσα έχουν διπλό ρόλο.Πρώτος είναι ο στατικός ρόλος που κάνει εμφανή την πρωτότυπη οργάνωση και ο δεύτερος ρόλος, ο δυναμικός, στον οποίο μπορούμε να διαλέγουμε, να τροποποιούμε και να δημιουργούμε διαφορετικές προδιαγραφές.Συνοψίζοντας τα παραπάνω μπορούμε να ορίσουμε πως με τον όρο *εγγραμματισμό* εννοούμε την ικανότητα του ανθρώπου να χρησιμοποιεί γνώσεις γλωσσικές και επικοινωνιακές με σκοπό την χρήση του προφορικού λόγου να κατανοεί, να χρησιμοποιεί, να κρίνει και να παράγει κείμενα.Τέλος, παρατηρούμε πως τα φυσιολογικά άτομα είναι πολλές φορές αδύνατο να κατακτήσουν τη γλώσσα και τον εγγραμματισμό μαζί. Αυτό συμβαίνει για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, επειδή παρεμβαίνει η κατάκτηση του γραπτού κώδικα για την κωδικοποίηση του προφορικού λόγου (γραφή) αλλά και την αποκωδικοποίηση του γραπτού λόγου (ανάγνωση). Δεύτερον, επειδή οι διαφορετικές χρήσεις της γλώσσας σε συνδυασμό με την εξειδίκευσή της δεν είναι πάντοτε ανάλογο το επίπεδό της με το γλωσσικό περιβάλλον των παιδιών.Με τον όρο *γραμματισμό* κάνουμε λόγο τόσο για την ανάγνωση όσο και για τη γραφή και θεωρούμε ταυτόχρονη και αλληλένδετη την μεταξύ τους σχέση και ανάπτυξη. Όπως αναφέρουν οι Δαφέρμου, Κουλούρη και Μπασαγιάννη (2006: 19) ο γραμματισμός έχει οριστεί από τον Baynham ως «το επίπεδο της πρόσβασης στη γραπτή πληροφορία που απαιτείται για την αποτελεσματική λειτουργία του ατόμου μέσα στην κοινωνία στην οποία ζει». Ο Baynham στον ορισμό του αναφέρεται εκτός από την κατανόηση και τις γνώσεις, και στην παραγωγή κειμένων και στην εφαρμογή τους.Ο όρος *αναδυόμενος γραμματισμός* γνωστοποιεί τις συμπεριφορές ανάγνωσης και γραφής των παιδιών της προσχολικής ηλικίας, που σχετίζονται με την κωδικοποίηση και την αποκωδικοποίηση του γραπτού λόγου αλλά και με την κατανόησή του. Για να ξεκαθαρίσουμε την έννοια του όρου κατανοούμε ότι υπάρχουν μέσα του οι έννοιες *εξέλιξη, συνέχεια, αλλαγή, κατάκτηση* και *δυναμική κίνηση* (Παπούλια- Τζελέπη, 2001).Υπάρχει η εξέλιξη προς τη μάθηση, που ξεκινάει στο σπίτι από τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού και συνεχίζεται στο σχολείο με την ανάπτυξη του γραμματισμού.Ο Goodman (1990: 120) λέει ότι τα παιδιά «μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν καθώς χρησιμοποιούν την ανάγνωση και τη γραφή για να μάθουν».

Ανάγνωση

Ως ανάγνωση ορίζεται η κατανόηση νοημάτων και συμβόλων από την εκφώνησή τους από το βιβλίο και όχι οπτική διάκριση και λεκτική αναπαραγωγή των λέξεων. Το παιδί όπως μαθαίνει να μιλάει έτσι μαθαίνει και να διαβάζει. Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας το παιδί εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του, δημιουργεί κανόνες ομιλίας,

μαθαίνει να συντάσσει και να διαβάζει. Για τον ενήλικα η ανάγνωση φαίνεται κάτι απλό και αυτονόητο, αφού κατέχει ήδη αυτή τη δεξιότητα. Πιστεύουμε πως όταν το παιδί μάθει να ξεχωρίζει τα γράμματα της αλφαβήτου και κατανοήσει τους διάφορους ήχους που δημιουργούνται από τους συνδυασμούς των γραμμάτων, τότε είναι έτοιμο να αρχίσει να διαβάζει.Η αντίληψη αυτή όμως είναι λανθασμένη. Ανάγνωση δεν είναι η διαδικασία αποκρυπτογράφησης των γραμμάτων και των ήχων που προκαλούν. Ανάγνωση είναι μια αρκετά δύσκολη διεργασία της νόησης που μετατρέπει συγχρόνως τους ήχους σε εικόνες και έννοιες.Για παράδειγμα, όταν έχουμε τη λέξη «φορτηγό», στο μυαλό μας έρχεται η εικόνα του ενός φορτηγού. Η εικόνα αυτή γίνεται πιο λεπτομερής όταν λάβουμε υπόψη μας τα επίθετα και τα ρήματα της πρότασης, όπου περιλαμβάνεται η λέξη φορτηγό. Παραδείγματος χάρη, το φορτηγό είναι μικρό ή μεγάλο, κίτρινο ή κόκκινο, τρέχει ή έχει σταματήσει.Εξηγούμε ότι όταν διαβάζουμε δημιουργούμε πολλές εικόνες και έννοιες στο μυαλό μας, ύστερα τις τροποποιούμε και τις προσαρμόζουμε στις νέες πληροφορίες που λαμβάνουμε.Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι δεν είναι αρκετή η αποκωδικοποίηση των γραμμάτων και η μετατροπή τους σε ήχους. Είναι απαραίτητο να υπάρξει η μετατροπή του ήχου σε εικόνες και έννοιες και μετά θα είμαστε σίγουροι και θα μπορούμε να πούμε ότι το παιδί ξέρει ανάγνωση.Μπορούμε πολύ εύκολα να διαπιστώσουμε αν το παιδί έχει κατακτήσει την δεξιότητα της ανάγνωσης. Δίνουμε στο παιδί να διαβάσει μια πρόταση, μεγαλύτερη από μια σειρά σε ένα παιδικό βιβλίο, που καταλήγει σε ερώτηση. Αν το παιδί διαβάσει την πρόταση με τόνο ερώτησης, τότε το παιδί γνωρίζει να διαβάζει. Αντιθέτως, αν το παιδί δεν διαβάσει από την αρχή την πρόταση με ερωτηματική χροιά, τότε το παιδί δεν έχει μάθει ακόμα να χειρίζεται τη γλώσσα.Αυτό που μας ενδιαφέρει όμως δεν είναι απλά να βλέπουμε ένα παιδί να διαβάζει αλλά να ξέρει να διαβάζει πραγματικά.

Στάδια εξέλιξης του αναγνώστη

Οι ερευνητές Cochrane, Scalena και Bruchanan υποστήριξαν πως η ανάπτυξη της ανάγνωσης των παιδιών έχει διάφορα στάδια και κάθε ένα από αυτά δεν υπάρχει όμοια κατανόηση του γραπτού λόγου από τα παιδιά. Τα στάδια είναι τα εξής πέντε:

- Μαγικό στάδιο.

Το παιδί μαθαίνει τι είναι το βιβλίο και ποιος είναι ο σκοπός του. Κοιτάζει τα βιβλία, τα πιάνει στα χέρια του.

- Στάδιο αυτοαντίληψης ως αναγνώστη.

Στο στάδιο αυτό υπάρχει η μίμηση. Συσχετίζει τις εικόνες των βιβλίων με εικόνες από τις εμπειρίες του και χρησιμοποιεί γλώσσα που μοιάζει με αυτή των βιβλίων.

- Στάδιο γεφυρώματος με τον αναγνώστη.

Το παιδί αναγνωρίζει τα γράμματα, ξεχωρίζει γνώριμες λέξεις σ’ αυτό. Κατέχει την ικανότητα να διαβάσει οικείο γραπτό λόγο από τραγουδάκια και στιχάκια. Σ’ αυτό το στάδιο το παιδί πιστεύει πως κάθε συλλαβή είναι μια λέξη και αυτό το μπερδεύει.

- Στάδιο απογείωσης του αναγνώστη

Το παιδί ξέρει να διαβάζει αλλά μπερδεύεται. Εδώ συνδυάζει τη φωνή, τη σημασία και τη σύνταξη της γλώσσας. Ενδιαφέρεται για κάθε τι που αφορά τον γραπτό λόγο, π.χ. πινακίδες.

- Στάδιο ανεξάρτητου αναγνώστη

Το παιδί κατανοεί τα νοήματα στον γραπτό λόγο και προβλέπει την πορεία της ιστορίας.

Γραφή

Γραφή είναι η αναπαράσταση της γλώσσας με τη χρήση γραμμάτων – συμβόλων. Η γραφή θεωρείται ως η «προέκταση της ανθρώπινης γλώσσας στο χώρο και στον χρόνο». Η γραφή δεν αρχίζει με τα πραγματικά γράμματα αλλά με την θέληση των νηπίων να γράψουν (Teberosky, 1997).Η γραφή ξεκίνησε στους αρχαίους πολιτισμούς όπου χρειάζονταν οι μεταφορές πληροφοριών, η καταγραφή της οικονομίας στα τότε χρόνια, τα ιστορικά γεγονότα αλλά και οι δραστηριότητές τους. Περίπου στην $4^{η}$ χιλιετία προ Χριστού η γραφή αναδείχθηκε ως ένα αξιόπιστο σύστημα για να καταγραφούν και να παρακολουθούν τις συναλλαγές που γίνονται καθημερινά.

Στάδια γραφής

Η γραπτή γλώσσα έχει μια εξελικτική πορεία για όλα τα παιδιά. Οι μελετητές Clay (1975), Ferreiro και Teberosky (1982), Temple, Nathan και Burris (1993) περιγράφουν τα στάδια εξέλιξης της γραφής.

- Στάδιο του μουντζουρώματος.

Τα παιδιά ξεκινούν τα μουντζουρώματα πριν ακόμα μάθουν να χειρίζονται λέξεις.

- Γραμμικό επαναλαμβανόμενο στάδιο

Στο στάδιο αυτό, ανακαλύπτουν την οριζόντια θέση της γραφής και την τοποθέτηση των γραμμάτων κατά μήκος της σελίδας.

- Στάδιο ορθογραφίας τυχαίων γραμμάτων

Το παιδί μαθαίνει τους αποδεκτούς τύπους γραμμάτων χρησιμοποιώντας τα με τυχαία σειρά. Συχνά ο ήχος των λέξεων δεν έχουν καμία σχέση με σειρές γραμμάτων που το παιδί αναφέρεται.

- Στάδιο γράμματος-ονόματος ή φωνητικής γραφής

Σ’ αυτό το στάδιο της φωνητικής γραφής έχουμε την συνειδητοποίηση της σχέσης γραμμάτων και ήχων. Τα παιδιά ξεκινούν να αναπαριστούν τους ήχους από τις λέξεις που ακούν.

- Στάδιο μεταβατικής ορθογραφίας

Τα παιδιά πλέον γνωρίζουν πιο πολλά για το σύστημα της γραπτής γραφής και είναι σε θέση να κατανοήσουν και τους κανόνες της. Γράφουν μερικές λέξεις με τη συμβατική ορθογραφία αν και η ορθογραφία τους είναι ακόμη φωνητική. Το στάδιο αυτό ονομάζεται μεταβατικό επειδή το παιδί μεταβαίνει από την φωνητική στην συμβατική και καθορισμένη ορθογραφία.

- Στάδιο συμβατικής ορθογραφίας

Στο στάδιο αυτό τα παιδιά έχουν επιτύχει το μεγαλύτερο αποτέλεσμα όσον αφορά τη συμβατική ορθογραφία.
Τα στάδια εξέλιξης γραφής των παιδιών έγιναν από έρευνες σε νηπιαγωγεία. Τονίζουμε ότι η γραφή των παιδιών αποτελείται από μια μεταβατικότητα και πολλές φορές όταν γράφει ένα παιδί εμφανίζονται στοιχεία από προηγούμενα

στάδια.Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που έγιναν τα παιδιά, συγκεκριμένα στα στάδια ορθογραφίας τυχαίων γραμμάτων και γράμματος-ονόματος ή φωνητικής γραφής, έχουν υιοθετήσει στη γραφή τους τα κεφαλαία γράμματα. Όσον αφορά το στάδιο της μεταβατικής ορθογραφίας τα παιδιά αναμειγνύουν τα κεφαλαία γράμματα με τα πεζά.Εμείς οι ενήλικοι μαθαίνουμε μέσα από τα παιδιά να σεβόμαστε την ιδιαιτερότητα και τη μοναδικότητα του κάθε παιδιού-ατόμου.Ο ρόλος της παιδαγωγού σε αυτό το θέμα είναι να ενθαρρύνει το παιδί να κάνει έρευνες, να αξιολογεί και να χτίζει πάνω στις δικές του ανακαλύψεις. Μ' αυτόν τον τρόπο το παιδί μαθαίνει σταδιακά τη λειτουργία του κόσμου, τον τρόπο προσέγγισής του με αποτέλεσμα να κατακτήσει γνώσεις.

Ανάπτυξη επικοινωνίας και προφορικού λόγου

Από την πρώτη κιόλας στιγμή που τα παιδιά έρχονται στον κόσμο, καλούνται να αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον τους. Με άλλα λόγια, τα παιδιά ακούν και συνεπώς μαθαίνουν να μιλούν τη γλώσσα που χρησιμοποιεί το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται. Η εξοικείωση αυτή με τη γλώσσα που ακούνε, δεν είναι μία εύκολη και γρήγορη διαδικασία. Αντιθέτως, η εκμάθηση του προφορικού λόγου και γενικότερα της γλώσσας γίνεται σταδιακά με αργά βήματα και προϋποθέτει την ανάπτυξη τεσσάρων ξεχωριστών αλλά αλληλοσυσχετιζόμενων συστημάτων ικανοτήτων:

- Ικανότητα αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, την οποία κατέχει το παιδί ήδη από τη γέννησή του αφού είναι ικανό να επικοινωνήσει τις ανάγκες του έστω και με το κλάμα. Ωστόσο, αυτή η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον επιβεβαιώνεται γύρω στους 9 μήνες της ζωής του, όπου αρχίζει να εστιάζει την προσοχή του σε αντικείμενα και να παράγει φωνές προκειμένου να προκαλέσει την ανταπόκριση όσων βρίσκονται γύρω του. Γύρω στους 12 με 15 μήνες, το παιδί έχει αναπτύξει φωνήσεις παράκλησης, επίκλησης, ερώτησης, σχολιασμού καθώς και απάντησης κατά την επικοινωνία του με τους γονείς, και μέχρι τα 4 έτη ανήκει πλέον στους έμπειρους συνομιλητές αφού μπορεί να ξεκινήσει ή να αναπαράγει μία συζήτηση, να ζητήσει επεξηγήσεις κα να κάνει διορθώσεις, ενώ ταυτόχρονα γνωρίζει τους κανόνες συμπεριφοράς της κοινωνίας στην οποία αναπτύσσεται.

- Ικανότητα αντίληψης και παραγωγής φωνήσεων. Η εκμάθηση αυτής της ικανότητας αναπτύσσεται κατά τους πρώτους 4 έως 6 μήνες ζωής του παιδιού. Ωστόσο, «…η εκφραστική ικανότητα παραγωγής τους ολοκληρώνεται στην ηλικία μεταξύ 6 και 7 ετών..» (Νικολόπουλος, Π. & Παπαδημητρίου Δ., 2008).

- Ικανότητα ανάπτυξης προφορικού λόγου, η οποία ολοκληρώνεται κατά την εφηβεία και περιλαμβάνει την διαδικασία ανάπτυξης – εμπλουτισμού του λεξιλογίου και κατά συνέπεια την οργάνωση των λέξεων στη μνήμη και την ταχύτητα αυτής της οργάνωσης. Θα πρέπει να σημειωθεί πως η ικανότητα κατανόησης λέξεων, προηγείται χρονολογικά της ικανότητας παραγωγής τους και συνεπώς, αυτός είναι ο λόγος που η ικανότητα ανάπτυξης του προφορικού λόγου τελειοποιείται κατά την ενηλικίωση. *Η διαδικασία ενσωμάτωσης νέων λέξεων στο λεξιλόγιο αρχίζει με μία λειτουργία που αποκαλείται ταχεία χαρτογράφηση(fast mapping), η οποία δεν απαιτεί πάντα την πλήρη κατανόηση της νέας λέξη.*(Rice, 1989). «… η τελική ενσωμάτωση των νέων λέξεων στο λεξιλόγιο του παιδιού περιλαμβάνει την αναδιοργάνωσή τους στη μνήμη,

πάνω στο απαραίτητο υπόβαθρο του αντίστοιχου γνωστικού πεδίου…» (Νικολόπουλος, Π. & Παπαδημητρίου Δ. (2008).

- Ικανότητα σύνταξης λέξεων, η οποία ξεκινά στην ηλικία των 12 έως 18 μηνών όπου η πρόταση σχηματίζεται αρχικά από μία και μετέπειτα από 2 λέξεις και ολοκληρώνεται στην ηλικία των 4 ετών, όπου το παιδί χρησιμοποιεί προτάσεις με τρεις και τέσσερις λέξεις με ολοκληρωμένο νόημα, χρησιμοποιώντας άρθρα και ρήματα στον κατάλληλο χρόνο. Ωστόσο, η ικανότητα σύνταξης λέξεων τελειοποιείται συνεχώς έως την ηλικία των 11-12 ετών (Rescorla & Mirak, 1997. Marschark, 1997).

Σημαντικό είναι να αναφέρουμε πως τα χρονικά όρια που περιγράφηκαν παραπάνω είναι ενδεικτικά και μπορεί να διαφέρουν από παιδί σε παιδί, «…αλλά η έγκαιρη χρονική σύγκλιση και των τεσσάρων αυτών συστημάτων ικανοτήτων αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση προκειμένου να επιτευχθεί δεξιοτεχνία στη χρησιμοποίηση της γλώσσας…»(Νικολόπουλος, Π. & Παπαδημητρίου Δ. (2008).

Χαρακτηριστικά της γλωσσικής ανάπτυξης

1.μέχρι τον 1^{ο} μήνα το παιδί ξαφνιάζεται όταν έρχεται σε επαφή με τον ήχο, ηρεμεί με την ανθρώπινη φωνή
2. 2 έως 3 μήνες το παιδί βγάζει ήρεμες φωνές, παράγει μερικά φωνήεντα, ανταποκρίνεται στην ομιλία και αρχίζει το βάβισμα
3. 4 έως 6 μήνες ξεκινά το βάβισμα με συλλαβές (μπα-μπα, μα-μα), μιμείται ήχους, διαφοροποιεί τη χροιά του και την ένταση
4. 7 έως 9 μήνες κατανοεί μερικές λέξεις και απλές εντολές, αυξάνεται η μίμηση στους ήχους ομιλίας και μπορεί να πει ή να μιμηθεί ‘μαμά’, ‘νταντά
5. 10 έως 12 μήνες καταλαβαίνει το όχι, ανταποκρίνεται στις εντολές και στο όνομά του και παράγει μία ή περισσότερες λέξεις
6. 13 έως 15 μήνες παράγει πέντε με δέκα λέξεις, κυρίως ουσιαστικά
7. 16 έως 18 μήνες το παιδί ακολουθεί απλές οδηγίες, παράγει φράσεις με δύο λέξεις, παράγει το ‘εγώ’ και το ‘δικό μου’
8. 2 έως 2.6 χρόνια είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε μερικές ερωτήσεις του τύπου ‘ναι ή όχι’ , ονομάζει καθημερινά αντικείμενα, παράγει φράσεις και ημιτελείς προτάσεις, χρησιμοποιεί τον ενεστώτα, προθέσεις, τον πληθυντικό αριθμό και αρνήσεις όπως όχι και δεν
9. 3 έως 3.6 χρόνια παράγει προτάσεις τριών έως τεσσάρων λέξεων, χρησιμοποιεί διάφορους τύπους ερωτήσεων, αρνήσεις ‘δε μπορώ’ και ‘μη’, κατανοεί το ‘γιατί’, ‘ποιος’, ‘πόσα’ και αρχικές παραγωγές των περισσότερων γραμματικών μορφημάτων
10. 3.6 έως 5 χρόνια γίνεται χρήση άρθρων, διαφορετικών τύπων χρόνοι, σύνδεσμοι, βοηθητικά ρήματα, 3^{ο} ενικό πρόσωπο και άλλα γραμματικά μορφήματα, καθώς και παραγωγή γραμματικά ολοκληρωμένων προτάσεων.

Εφαρμογή του εγγραμματισμού στο νηπιαγωγείο

Ένα νέο πρόγραμμα έκανε την εμφάνισή του στις 10 Φεβρουαρίου 1999 που αφορούσε τη γλώσσα στο ελληνικό νηπιαγωγείο. Έρευνες υποστηρίζουν ότι «η γλωσσολογική ανάπτυξη του παιδιού δεν αγγίζει μόνο την ομιλία και την ακρόαση αλλά και τον γραπτό λόγο, αφού από τα πρώτα χρόνια της ζωής του το σύγχρονο παιδί έρχεται σε επαφή με γραπτό λόγο.». Συγκεκριμένα η κ. Κουτσουβάνου (2002)

επισημαίνει πως η διαδικασία ανάγνωσης και γραφής ξεκινάει όταν το παιδί καταλαβαίνει ότι ο γραπτός λόγος έχει νόημα.Ο Glazer (1989) πιστεύει ότι ο προφορικός λόγος αποτελεί μια πολύ καλή αρχή για την ανάπτυξη της γραφής και της ανάγνωσης.Σκοπός του προγράμματος αυτού είναι να εξελίξει τη διαδικασία μάθησης του γραμματισμού σε αλληλεπίδραση της ομιλίας και της ακρόασης με τον προφορικό λόγο. Εμμέσως προσπαθεί να αναδείξει τον δρόμο από τις εμπειρίες με το βιβλίο έως τον συνδυασμό των γραμμάτων με τον ήχο στην ανάγνωση. Ακόμη προτεραιότητα δίνει σε δραστηριότητες προφορικού λόγου με εκείνες της γραφής και της ανάγνωσης.Σειρά έχει ο ρόλος της νηπιαγωγού ο οποίος αλλάζει. Υποχρέωσή της είναι ο μετασχηματισμός των ιδεών της όσον αφορά την κατάκτηση του προφορικού και γραπτού λόγου από τα παιδιά. Η νηπιαγωγός οφείλει να προσαρμόσει τις διδακτικές της μεθόδους στα πλαίσια και στις ικανότητες των παιδιών με μόνο στόχο της την αφύπνιση του γραμματισμού.

Ρόλος του εκπαιδευτικού

Είναι σκόπιμο να αναφερθούμε στον ρόλο του εκπαιδευτικού. Ο Fisher(1992) υποστηρίζει ότι ο εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να λειτουργεί ταυτοχρόνως:

- Ως διευκολυντής, δηλαδή εκείνος που αποφασίζει για το μαθησιακό περιβάλλον, τις πηγές και το πλαίσιο της μάθησης
- Ως παράδειγμα χρήστη του γραπτού λόγου
- Ως φροντιστής της διαδικασίας μάθησης
- Ως αξιολογητή της.

Στάση του εκπαιδευτικου για την ανάδυση και την κατάκτηση του γραμματισμού

Η στάση του εκπαιδευτικού για την ενεργοποίηση της ανάδυσης και κατάκτησης του γραμματισμού είναι απαραίτητο να βοηθά τα παιδιά (Hall, 1987. Goodman, 1990. Γιανικοπούλου, 2001. Παπούλια- Τζελέπη, 2001. Τάφα, 2001[α]) :

- Να γνωρίσουν πως ο γραμματισμός αναφέρεται στη δημιουργία νοήματος και στη μετάδοση του μηνύματος
- Να καταλάβουν πως ο γραμματισμός είναι αναγκαίος για την επικοινωνία των ανθρώπων αλλά και για την ανθρώπινη δραστηριότητα
- Να κατανοήσουν ότι η χρήση της γραπτής γλώσσας γίνεται λόγω της αξίας και της χρησιμότητας που έχει για τους ανθρώπους
- Να κατανοήσουν την ικανοποίηση που δίνει ο γραπτός λόγος στις προσωπικές μας ανάγκες
- Να τιμήσουν την αξία και την σπουδαιότητα όλων αυτών που έχουν καταφέρει τα παιδιά σε σχέση με τον γραμματισμό.

Αναπτυξιακό μοντέλο του Don Holdaway (1979,1986)

Το αναπτυξιακό μοντέλο του Don Holdaway αναφέρεται στην μάθηση της προφορικής γλώσσας και κατατάσσεται σε τέσσερα στάδια:

- ***Παρατήρηση μιας επίδειξης δραστηριότητας***

Κατά τη διάρκεια που το παιδί μαθαίνει γραφή και ανάγνωση, γίνεται ταυτοχρόνως παρατηρητής των χρηστών της γλώσσας. Το παιδί σε αυτή την περίπτωση δεν δέχεται καμία πίεση από τους γύρω του.

- ***Το παιδί λαμβάνει μέρος μερικώς στη δραστηριότητα***

Το παιδί έχει ενεργό ρόλο σε αυτό το στάδιο. Αρχίζει, με την καθοδήγηση ενός προσώπου στη ζωή του, να αντιδρά την ώρα της ανάγνωσης ενός βιβλίου ή ακόμη και να συμμετέχει στην ανάγνωση. Δείχνει εικόνες, βγάζει φωνήματα και η προσοχή του είναι στραμμένη πάνω σου με ενδιαφέρον.

- ***Πρόβα της πράξης***

Το παιδί συμμετέχει από μόνο του πλέον στη δραστηριότητα ψάχνοντας το πώς θα διορθώσει τη μάθησή του.

- ***Η εκτέλεση της πράξης***

Σ' αυτό το στάδιο το παιδί είναι έτοιμο να «μετατρέψει» τον καθοδηγητή του σε ακροατή. Το παιδί έχει περάσει από το στάδιο της παρατήρησης και της συμμετοχής αμέτρητες φορές πριν αποκτήσει την ικανότητα και τη θέληση να εκτελέσει την πράξη. Ζητά την επιβεβαίωση και την αναγνώριση παρουσιάζοντας τις δραστηριότητές του στον καθοδηγητή του. Πλέον το παιδί έχει κατακτήσει την μαθησιακή διαδικασία.

Ανάπτυξη των κατευθυντήριων αρχών για τη γραφή της Marie Clay

Κατά την ανάδυση του γραμματισμού τα παιδιά χρησιμοποιούν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους. Σε αυτό το σημείο η Marie Clay(1972, 1975, 1993) ανέπτυξε αρχές εστιάζοντας στην ανάπτυξη της γραφής των μικρών παιδιών. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- ***Η αρχή της επανάληψης***

Το παιδί όταν αρχίζει να γράφει χρησιμοποιεί συνεχώς τα ίδια γράμματα με σκοπό να πειραματιστεί και να παραγάγει νέα γράμματα, π.χ. Λ-> Α.

- ***Η αρχή του προσανατολισμού***

Σ' αυτή την αρχή βλέπουμε το παιδί να έχει αποκτήσει την αίσθηση του χρόνου και της σειράς όσον αφορά τη γραφή(διαβάζει και γράφει από τα αριστερά προς τα δεξιά).

- ***Η αρχή της ευελιξίας και προσαρμοστικότητας***

Τα παιδιά πειραματίζονται με τα γράμματα, τα αντιστρέφουν και χρησιμοποιούν διάφορα σύμβολα, π.χ. βελάκια, καρδιές.

- ***Η αρχή της αναπαραγωγής***

Εδώ έχουμε την ανάπτυξη της λεπτής κινητικότητας αφού το παιδί γράφει συνεχώς τα γράμματα.

- ***Η αρχή του αποθεματικού***

Αυτή η αρχή αφορά τις πληροφορίες που έχει αποθηκεύσει το παιδί και τις χρησιμοποιεί όλες μία προς μία για να γράψει και να δημιουργήσει δικούς του νέους κώδικες συνδυάζοντας τα γράμματα και τις λέξεις που γνωρίζει.

- ***Η αρχή της αντιπαράθεσης***

Σειρά έχει η αρχή της σύγκρισης. Τα παιδιά συγκρίνουν τα γράμματα μεταξύ τους, τα ενώνουν με γραμμές και γωνίες.

- ***Η αρχή της σύντμησης***

Η τελευταία αρχή αναφέρεται στο ότι το παιδί γνωρίζει πλέον ότι τα σύμβολα σχηματίζουν λέξεις και ολόκληρες προτάσεις.

Οργάνωση γωνιάς της βιβλιοθήκης

Στην οργάνωση της γωνιάς της βιβλιοθήκης οφείλουμε να προσέξουμε τα εξής:

- Ο χώρος της γωνιάς της βιβλιοθήκης να είναι διαχωρισμένος από τις υπόλοιπες γωνιές
- Αν η γωνιά της βιβλιοθήκης γειτνιάζει με άλλες, τότε πρέπει να είναι το ίδιο ήσυχες
- Να υπάρχει φυσικός φωτισμός, να είναι ένας χώρος ζωντανός, φιλόξενος.

Τα παιδιά στην Γ.Β. θα έχουν τη δυνατότητα να διαβάσουν τα βιβλία που επιθυμούν, να τα ξεφυλλίσουν. Η βιβλιοθήκη είναι απαραίτητο να περιέχει λογοτεχνικά βιβλία, βιβλία γνώσεων και πληροφοριών, περιοδικά και εφημερίδες.

Η γωνιά της γραφής

Η γωνιά της γραφής βρίσκεται κοντά στην βιβλιοθήκη με σκοπό την εύκολη πρόσβαση των παιδιών σε αυτήν. Τα παιδιά θα μπορούν να διαβάζουν ένα βιβλίο της επιλογής τους στο χώρο της βιβλιοθήκης και έπειτα να πηγαίνουν στην γωνιά της γραφής για να ζωγραφίζουν την ιστορία που διάβασαν προηγουμένως ή να γράφουν οτιδήποτε επιθυμούν. Στην Γ.Γ. θα υπάρχει ποικιλία υλικών, όπως μολύβια, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, χαρτιά, χαρτόνια διαφόρων ειδών. Τα παιδιά στην Γ.Γ. εκφράζονται προσωπικά το καθένα ξεχωριστά, εξερευνούν τον εαυτό τους. Η Γ.Γ. βοηθάει επίσης την νηπιαγωγό στην αξιολόγηση της γραφής των παιδιών αφού στην γωνιά αυτή τα παιδιά εξελίσσουν τη γραφή τους.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, θα λέγαμε πως η παιδική λογοτεχνία βοηθάει άμεσα και έμμεσα τα παιδιά και συγκεκριμένα της προσχολικής ηλικίας να αναπτύξουν το λόγο τους, τη γραφή τους. Τα παιδιά περνάνε από διάφορα στάδια εγγραμματισμού μέχρι να φτάσουν στο ιδανικό σημείο να ξέρουν να διαβάζουν και να γράφουν κατανοώντας κάθε λέξη.